Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
TAMARA ĆAPETA
prednesené 11. septembra 2025 [1]

Vec C-196/24 [Aucrinde] [i]

xx
proti
ww,
yy,
zz,
vv,
za účasti:
Ministère Public

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunal Judiciaire de Chambéry (súd v Chambéry, Francúzsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca medzi súdmi členských štátov v občianskych alebo obchodných veciach – Vykonávanie dôkazov v občianskych alebo obchodných veciach – Exhumácia tela na účely zistenia rodičovstva – Genetická expertíza – Žiadosť o vykonanie dôkazu považovaná za rozpornú so základnými zásadami vnútroštátneho práva dožiadaného členského štátu – Dôvody na odmietnutie vybavenia žiadosti o vykonanie dôkazu – Konflikt medzi základnými právami – Ľudská dôstojnosť zosnulej osoby – Rešpektovanie súkromného a rodinného života – Osobná identita – Právo poznať svoj genetický pôvod“

I. Úvod

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia (EÚ) 2020/1783, ktorým sa ustanovuje justičná spolupráca v občianskych a obchodných veciach v súvislosti s vykonávaním dôkazov [2].

2. Konkrétnejšie je Súdny dvor vyzvaný k tomu, aby po prvýkrát posúdil, či vnútroštátne právne predpisy, ktoré sa podľa vnútroštátneho práva považujú za verejný poriadok, môžu byť dôvodom na odmietnutie vybavenia žiadosti o vykonanie dôkazu, ktorú súd jedného členského štátu (dožadujúci súd) zaslal súdu iného členského štátu (dožiadaný súd).

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[i] Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 25. novembra 2020 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (vykonávanie dôkazov) (Ú. v. EÚ L 405, 2020, s. 1) (ďalej len „nariadenie 2020/1783“).

3. Otázky predložené Súdnemu dvoru vznikli v rámci súdneho konania vedeného na Tribunale di Genova (Všeobecný súd Janov, Taliansko) s cieľom určiť otcovstvo žalobcu v prejednávanej veci. Na tento účel tento súd požiadal tribunal judiciaire de Chambéry (súd v Chambéry, Francúzsko), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, o vykonanie dôkazov podľa nariadenia 2020/1783 na účely vypracovania znaleckého posudku v oblasti genetiky potrebného na určenie otcovstva. Vybavenie tejto žiadosti zahŕňa exhumáciu tela domnelého otca, ktorý je pochovaný vo Francúzsku, a odber vzorky z tela potrebnej na vytvorenie DNA profilu.

II. Uplatniteľné právo Únie

Charta základných práv EÚ

4. Článok 1, nazvaný „Ľudská dôstojnosť“, stanovuje:

„Ľudská dôstojnosť je nedotknuteľná. Musí sa rešpektovať a ochraňovať.“

5. Článok 7 s názvom „Rešpektovanie súkromného a rodinného života“ stanovuje:

“Každý má právo na ochranu osobných údajov, ktoré sa ho týkajú.“

Nariadenie 2020/1783

6. Článok 1 vymedzuje pôsobnosť nariadenia 2020/1783. Rozlišuje medzi nepriamym vykonaním dôkazu v článku 1 ods. 1 písm. a) a priamym vykonaním dôkazu v článku 1 ods. 1 písm. b). Toto ustanovenie znie takto:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje v občianskych alebo obchodných veciach, v ktorých súd členského štátu podľa právneho poriadku uvedeného členského štátu žiada:

a) príslušný súd iného členského štátu o vykonanie dôkazu; alebo

b) aby mohol vykonať dôkaz priamo v inom členskom štáte.

…“

7. Článok 12 nariadenia 2020/1783 obsahuje všeobecné ustanovenia o vybavení žiadosti o nepriame vykonanie dôkazu podľa článku 1 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia. Príslušné časti článku 12 stanovujú:

„1. Dožiadaný súd vybaví žiadosť bezodkladne, najneskôr však do 90 dní od prijatia žiadosti.

2. Dožiadaný súd vybaví žiadosť podľa svojho vnútroštátneho právneho poriadku.

3. Dožadujúci súd môže na tlačive A v prílohe I žiadať, aby sa žiadosť vybavila v súlade s osobitným postupom upraveným v jeho vnútroštátnom právnom poriadku. Dožiadaný súd vybaví žiadosť v súlade s osobitným postupom okrem prípadu, keď by to bolo nezlučiteľné s jeho vnútroštátnym právnym poriadkom, alebo keď to nie je schopný uskutočniť z dôvodu závažných

praktických problémov. Ak dožiadaný súd nevyhovie žiadosti v súlade s osobitným postupom z niektorého z uvedených dôvodov, informuje o tom dožadujúci súd na tlačive H v prílohe I.

…“

8. Článok 16 nariadenia 2020/1783 uvádza dôvody na odmietnutie vykonania žiadostí o nepriame vykonanie dôkazu podľa článku 1 ods. 1 písm. a) uvedeného nariadenia. Kým článok 16 ods. 1 sa týka iba žiadostí o výsluch osoby, čo nie je relevantné v tejto veci, článok 16 ods. 2 znie takto:

„2. Okrem dôvodov uvedených v odseku 1 vybavenie žiadosti možno odmietnuť, len na základe jedného alebo viacerých týchto dôvodov:

a) žiadosť nepatrí do predmetu úpravy tohto nariadenia;

b) vybavenie žiadosti nepatrí do právomoci súdov podľa právneho poriadku členského štátu dožiadaného súdu;

c) dožadujúci súd nevyhovie žiadosti dožiadaného súdu o doplnenie žiadosti o vykonanie dôkazu podľa článku 10 do 30 dní od žiadosti dožiadaného súdu, alebo

d) záloha alebo preddavok podľa článku 22 ods. 3 neboli zložené do 60 dní od vtedy, keď o ich zloženie požiadal dožiadaný súd.“

9. Článok 19 nariadenia 2020/1783 sa týka žiadostí o priame vykonanie dôkazu, ako sa stanovuje v článku 1 ods. 1 písm. b) uvedeného nariadenia. V článku 19 ods. 7 sa uvádzajú dôvody na odmietnutie vykonania takejto žiadosti, ktoré znejú takto:

„7. Ústredný orgán alebo príslušný orgán dožiadaného členského štátu môže odmietnuť žiadosť o priamy výkon dôkazu, len ak:

a) žiadosť nepatrí do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia;

b) žiadosť neobsahuje všetky potrebné informácie podľa článku; 5 alebo

c) priamy výkon dôkazu je v rozpore so základnými zásadami právneho poriadku jeho členského štátu.“

Nariadenie č. 1206/2001 [3]

10. Nariadenie 2020/1783 je prepracovaným znením nariadenia č. 1206/2001.

11. Príslušné ustanovenia nariadenia č. 1206/2001, teda články 1, 10, 14 a 17, zodpovedajú článkom 1, 12, 16 a 19 nariadenia 2020/1783.

12. Vzhľadom na to je judikatúra týkajúca sa nariadenia č. 1206/2001 relevantná aj pre výklad príslušných ustanovení nariadenia 2020/1783 v prejednávanej veci.

[3] Nariadenie Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných, Ú. v. ES L 174, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 121 (ďalej len „nariadenie č. 1206/2001“).

III. Skutkový stav, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

13. Žalobca v tejto veci, xx, podal žalobu na Tribunale di Genova (Všeobecný súd Janov), ktorou sa domáha určenia, že a. a., ktorý zomrel a je pochovaný vo Francúzsku, je jeho biologickým otcom.

14. Žalobca sa na uvedenom súde domáha (i) určenia, že je nemanželským synom a. a., (ii) povolenia používať meno svojho otca a (iii) nariadenia toho, aby príslušná matrika zapísala budúci rozsudok do registra, keď nadobudne právoplatnosť.

15. Žalovaní vo veci samej, ktorí sú manželskými deťmi a. a., odmietli podstúpiť testy potrebné na vypracovanie hematologického posudku, ktorý by určil, či má žalobca genetické znaky zhodné so znakmi žalovaných. Namiesto toho požiadali o vykonanie genetického vyšetrenia tela ich zosnulého otca. Taliansky súd preto nariadil vypracovanie znaleckého posudku hematológom a vymenoval znalca, aby vykonal genetické porovnanie medzi žalobcom a telom domnelého otca po jeho exhumácii.

16. Dňa 18. novembra 2022 taliansky súd zaslal vnútroštátnemu súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žiadosť o exhumáciu tela domnelého otca podľa nariadenia 2020/1783 na tlačive A uvedenom v prílohe I k uvedenému nariadeniu.

17. Podľa francúzskeho Code civil (Občiansky zákonník; ďalej len „francúzsky Občiansky zákonník“) však sudca nemôže nariadiť exhumáciu tela na účely získania genetickej vzorky s cieľom určiť rodičovstvo, pokiaľ k tomu zosnulá osoba počas svojho života nedala výslovný súhlas.

18. Príslušné ustanovenie francúzskeho Občianskeho zákonníka, jeho článok 16-11 [4], stanovuje toto:

„O identifikáciu osoby podľa jej genetických rysov možno žiadať len:

1° v rámci vyšetrovania alebo dokazovania vykonávaného v priebehu súdneho konania;

2° na lekárske alebo vedeckovýskumné účely;

3° na účely zistenia totožnosti zosnulých osôb, ak nie je známa;

4° za podmienok stanovených v článku L. 2381-1 code de la défense [(Obranný zákonník)];

5° na účely boja proti dopingu za podmienok stanovených v článku L. 232-12-2 code du sport [(Športový zákonník)].

V občianskych veciach možno o takúto identifikáciu žiadať len na základe opatrenia na vykonanie dôkazu nariadeného súdom, ktorý prejednáva žalobu o určenie alebo napadnutie rodičovstva alebo o získanie alebo odňatie výživného. Súhlas dotknutej osoby sa musí získať výslovne

[4] Toto ustanovenie bolo do francúzskeho Občianskeho zákonníka zavedené na základe článku 5, I, 1 loi n° 2004-800 du 6 août 2004 relative à la bioéthique [zákon č. 2004-800 zo 6. augusta 2004 o bioetike (ďalej len „zákon o bioetike“) o bioetike). Ako poznamenala Európska komisia, podľa ktorej neexistuje domnienka súhlasu s odberom genetických vzoriek od zosnulej osoby, bolo legislatívnou reakciou na exhumáciu slávneho speváka Yvesa Montanda v novembri 1997 na účely určenia jeho otcovstva voči osobe, ktorá tvrdila, že je jeho dcérou. Preto sa podľa komentára k Décision n° 2011-173 QPC du 30 septembre 2011 [rozhodnutie Conseil Constitutionnel (Ústavná rada, Francúzsko) č. 2011-173 QPC z 30. septembra 2011] táto novelizácia niekedy označuje ako „Montandova novela“.

a vopred. Ak osoba počas svojho života nedá výslovný súhlas, po jej smrti nie je možné vykonať žiadnu identifikáciu pomocou genetických rysov.

…“

19. Okrem toho, ako uviedla francúzska vláda, celá kapitola francúzskeho Občianskeho zákonníka, do ktorej toto ustanovenie patrí, sa na základe článku 16-9 tohto zákonníka považuje za vec verejného poriadku.

20. Za týchto okolností sa vnútroštátny súd pýta, či sa má článok 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783 vykladať v tom zmysle, že umožňuje súdu odmietnuť vybaviť žiadosť o vykonanie dôkazu, ak sa takáto žiadosť považuje za odporujúcu základným zásadám práva členského štátu dožiadaného súdu.

21. Vnútroštátny súd uviedol, že dôvody odmietnutia uplatnenia nariadenia 2020/1783 sú taxatívne uvedené v jeho článku 16, a preto článok 12 neobsahuje ďalší dôvod odmietnutia uplatnenia uvedeného nariadenia. Uvedený súd však takisto vyjadril obavy, že takýto výklad článku 12 znamená, že neexistuje žiadna ochrana pred žiadosťami o výkon rozhodnutia v rámci postupov, ktoré nie sú v súlade s normami práva Únie[5], najmä článku 1 a článku 7 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

22. Za týchto okolností vnútroštátny súd rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru Európskej únie tieto prejudiciálne otázky:

„1. Umožňuje článok 12 [nariadenia 2020/1783] vnútroštátnemu súdu odmietnuť uplatnenie predmetného nariadenia a nevyhovieť žiadosti dožadujúceho štátu z dôvodu, že forma žiadosti je v rozpore so základnými zásadami vnútroštátneho práva dožiadaného štátu, najmä s článkom 16-11 jeho Občianskeho zákonníka?

2. Ak sa článok 12 [nariadenia 2020/1783] uplatňuje bez ohľadu na vnútroštátne právo, ako sa majú vykladať články 1 (právo na dôstojnosť) a 7 (právo na súkromie) [Charty] a ako sa má stanoviť vzájomný vzťah medzi nimi, aby sa určilo, či takéto uplatňovanie nariadenia vedie k porušeniu [Charty] alebo nie?“

23. Písomné pripomienky predložili Súdnemu dvoru žalobca vo veci samej, francúzska vláda a Európska komisia.

24. Pojednávanie sa konalo 29. apríla 2025 a svoje tvrdenia na ňom prezentovali francúzska vláda a Komisia.

IV. Analýza

A. Úvodné poznámky – rozobratie položených otázok

25. Na to, aby som mohla poskytnúť Súdnemu dvoru užitočné rady, považujem za potrebné rozložiť prejudiciálne otázky, aby som lepšie pochopila obavy vnútroštátneho súdu.

[5] Pozri bod 90 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

26. Prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či môže *odmietnuť* vybaviť žiadosť podanú na základe nariadenia 2020/1783, ktorou sa žiada o posmrtný odber genetických vzoriek osoby pochovanej vo Francúzsku na účely určenia rodičovstva, keďže francúzsky Občiansky zákonník vykonanie takéhoto dôkazu zakazuje, ak s tým dotknutá osoba nedala za života súhlas.

27. Podľa tohto súdu nie je možné odmietnuť vybavenie žiadosti na základe článku 12, keďže taxatívny zoznam dôvodov na odmietnutie vybavenia takejto žiadosti je uvedený v článku 16 nariadenia 2020/1783 a vnútroštátny verejný poriadok medzi nimi nie je uvedený. Vnútroštátny súd však chce overiť, či takýto dôvod možno odvodiť z článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783.

28. Francúzska vláda vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru tvrdí, že žiadosť talianskeho súdu nie je žiadosťou o nepriame vykonanie dôkazu podľa článku 1 ods. 1 písm. a) nariadenia 2020/1783, čo znamená, že jeho článok 12 nie je pre prejednávanú vec relevantný. Podľa uvedenej vlády je cieľom tejto žiadosti priame vykonanie dôkazu podľa článku 1 ods. 1 písm. b) nariadenia 2020/1783, čo znamená, že sa uplatňuje jeho článok 19. Prvá otázka by sa podľa uvedenej vlády mala preformulovať tak, aby sa žiadal výklad článku 19 nariadenia 2020/1783.

29. Význam takéhoto výkladu pre prejednávanú vec spočíva v možnosti dožiadaného súdu odmietnuť vybaviť žiadosť o priame vykonanie dôkazu, ak by takéto priame vykonanie dôkazu bolo v rozpore so základnými zásadami práva v dožiadanom členskom štáte, ako je to vyjadrené v článku 19 ods. 7 písm. c) nariadenia 2020/1783. Naopak neexistuje žiadny rovnocenný dôvod na odmietnutie vybavenia žiadosti o nepriame vykonanie dôkazu.

30. Na zodpovedanie prvej otázky bude preto potrebné najprv posúdiť, či sa v prejednávanej veci skutočne uplatňuje článok 12 nariadenia 2020/1783, čo by bolo možné len v prípade, ak by predmetná žiadosť bola žiadosťou o nepriame vykonanie dôkazu.

31. Druhá otázka vnútroštátneho súdu je o niečo zložitejšia. Za predpokladu, že článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka nemožno uplatniť na odmietnutie vykonania posmrtného odberu genetických vzoriek a. a., vnútroštátny súd sa ďalej pýta, či by výkon žiadosti talianskeho súdu nebol v rozpore s Chartou. Presnejšie povedané, uvedený súd odkazuje na prepojenia medzi článkom 1 a článkom 7 Charty. V skutočnosti sa teda pýta, akým spôsobom dochádza v Charte k súladu medzi právom na dôstojnosť tela zosnulého a právom na poznanie svojho pôvodu.

32. Ako bolo navrhnuté na pojednávaní, druhá otázka sa preto v podstate týka toho, či je príslušný taliansky zákon, ktorý sudcom umožňuje nariadiť posmrtný odber genetických vzoriek na účely určenia rodičovstva bez ohľadu na to, či s tým údajný rodič dal počas svojho života predchádzajúci súhlas, v súlade s Chartou.

33. Vnútroštátny súd však v uznesení o návrhu na začatie prejudiciálneho konania nevyjadruje žiadne obavy, pokiaľ ide o súlad príslušného talianskeho práva s Chartou. Uvedený súd skôr vysvetľuje, že odpoveď na druhú otázku by mu pomohla určiť, či je samotný článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka v súlade s Chartou.

34. Otázka zlučiteľnosti článku 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka s Chartou vzniká len vtedy, ak sa toto pravidlo v prejednávanej veci uplatní na účely odmietnutia vybaviť žiadosť o vykonanie dôkazu. Až po zistení, že článok 16-11 možno uplatniť, možno posúdiť, či by toto uplatnenie bolo v súlade s Chartou. Ak by sa však na druhú otázku odpovedalo tak, ako bola položená, t. j. za predpokladu, že článok 12 ods. 2 a článok 16 nariadenia 2020/1783 vylučujú

uplatnenie článku 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka ako dôvodu na odmietnutie vybavenia žiadosti o vykonanie dôkazu, otázka zlučiteľnosti tohto pravidla s Chartou by bola hypotetická, keďže toto pravidlo sa na skutkové okolnosti prípadu neuplatňuje.

35. Domnievam sa preto, že Súdny dvor môže na druhú otázku odpovedať len vtedy, ak ju možno chápať ako otázku, či sa má Charta vykladať v súlade s výkladom nariadenia 2020/1783 tak, že nebráni tomu, aby taliansky súd za okolností prejednávanej veci požiadal o vykonanie dôkazu, ktorým je posmrtný odber genetických vzoriek.

36. Subsidiárne, ak by Súdny dvor odpovedal na prvú otázku kladne, čím by vnútroštátnemu súdu umožnil odvolať sa na svoje vnútroštátne pravidlá verejného poriadku a odmietnuť vybaviť žiadosť o vykonanie dôkazu, mala by sa druhá otázka preformulovať. V takom prípade by sa druhá otázka mala chápať ako otázka, či by sa Charta mala vykladať v tom zmysle, že umožňuje, aby vnútroštátne predpisy podmienili posmrtný odber genetických vzoriek výslovným súhlasom danej osoby vysloveným počas jej života.

B. O prvej otázke

37. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či mu článok 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783 umožňuje odmietnuť vybaviť žiadosť o nepriame vykonanie dôkazu z dôvodu, že postup uvedený v tejto žiadosti je v rozpore so základnými zásadami vnútroštátneho práva dožiadaného členského štátu.

1. Nepriame alebo priame vykonanie dôkazu

38. Ako bolo vysvetlené, francúzska vláda tvrdí, že žiadosť talianskeho súdu bola žiadosťou o priame, a nie nepriame vykonanie dôkazu, a v takom prípade by sa článok 12 nariadenia 2020/1783 neuplatňoval; namiesto toho by bol príslušným ustanovením jeho článok 19.

39. Faktický rozdiel medzi nepriamym vykonaním dôkazu [vymedzeným v článku 1 ods. 1 písm. a) nariadenia 2020/1783] a priamym vykonaním dôkazu [vymedzeným v článku 1 ods. 1 písm. b) nariadenia 2020/1783] spočíva v tom, či dôkaz vykonávajú osoby, ktoré patria do právomoci dožiadaného súdu, alebo osoby, ktoré patria do právomoci dožadujúceho súdu. V druhom prípade tieto osoby samy vykonávajú dôkazy v inom členskom štáte, napríklad vycestujú na územie dožiadaného členského štátu a vypočujú tam svedka [6].

40. Procesný rozdiel medzi týmito dvoma typmi vykonania dôkazu spočíva v orgánoch zodpovedných za oznamovanie a povoľovanie výkonu dôkazu. V prípade žiadosti o nepriamy výkon dôkazu sa dožadujúci súd obracia priamo na dožiadaný súd. Tento súd potom rozhodne o spôsoboch výkonu požadovaných dôkazov v súlade so svojím právom. Okrem toho sa takéto žiadosti zasielajú na tlačive A, ktoré je prílohou k nariadeniu 2020/1783. Na druhej strane, na priamy výkon dôkazov musí dožadujúci súd získať povolenie od ústredného orgánu alebo príslušného orgánu, ktoré musí každý členský štát určiť v súlade s nariadením 2020/1783 [7]. Takáto žiadosť sa podáva na tlačive L, ktoré je prílohou k uvedenému nariadeniu.

[6] Podľa nariadenia 2020/1783 je možné vypočuť osobu priamo aj bez nutnosti cestovať do iného členského štátu, a to prostredníctvom videokonferencie. Pozri článok 20 nariadenia 2020/1783.

[7] Článok 4 nariadenia 2020/1783.

41. Okrem toho sa v prípade žiadostí o nepriamy výkon dôkazu postup, v rámci ktorého sa dôkaz vykonáva, riadi vnútroštátnymi pravidlami daného súdu [8]. Keďže v prípade žiadostí o priamy výkon dôkazu sa dôkaz vykonáva v súlade s postupom stanoveným právnym poriadkom štátu dožadujúceho súdu.

42. Napokon, čo je pre tento prípad dôležité, dôvody zamietnutia žiadosti o vykonanie dôkazu sa líšia v závislosti od toho, či sa má vykonať nepriamo alebo priamo. Na rozdiel od nepriameho výkonu dôkazu môže byť priamy výkon dôkazu odmietnutý z dôvodov verejného poriadku dožiadaného členského štátu. Podľa článku 19 ods. 7 písm. c) nariadenia 2020/1783 je odmietnutie možné, ak je požadovaný priamy výkon dôkazu v rozpore so základnými zásadami práva v danom členskom štáte.

43. V nariadení 2020/1783 nie je uvedené žiadne vysvetlenie, prečo tieto dva typy výkonu dôkazu majú rozdielne dôvody na odmietnutie žiadostí [9]. Ako však tvrdí Komisia, odôvodnenie širšej možnosti odmietnuť žiadosť o priamy výkon dôkazu sa pravdepodobne opiera o to, že prípadne zasahuje do zvrchovanosti dožiadaného štátu. [10] V prípade priameho výkonu dôkazu sa dožiadaný štát žiada, aby umožnil osobám z dožadujúceho členského štátu vstup na svoje územie s cieľom vykonať vyšetrovanie, čo môže mať vplyv na právomoci členského štátu, v ktorom sa uskutočňuje [11].

44. Avšak aj v prípade priameho výkonu dôkazu sa zdá, že dôvod stanovený v článku 19 ods. 7 písm. c) nariadenia 2020/1783 na odmietnutie žiadostí na základe základných právnych zásad dožiadaného štátu je obmedzený. Ako naznačili niektorí právni vedci, takýto dôvod sa vzťahuje len na možnosť priameho výkonu vyšetrovacieho opatrenia dožadujúcim súdom, a nie na podstatu vyšetrovacieho opatrenia. Preto aj keby sa priamy výkon dôkazu mohol považovať za rozporný so základnými zásadami dožiadaného členského štátu, automaticky by to nevylučovalo možnosť nepriameho výkonu tohto dôkazu. V takejto situácii ešte môže ústredný orgán vyzvať dožadujúci súd, aby vec postúpil príslušnému súdu dožiadaného štátu [12].

45. Požiadal taliansky súd v prejednávanej veci o nepriamy alebo priamy výkon dôkazu?

46. Po prvé žiadosť bola zaslaná priamo vnútroštátnemu súdu, a nie francúzskemu ústrednému orgánu [13].

[8] Pozri článok 12 ods. 2 a odôvodnenie 17 nariadenia 2020/1783.

[9] Takéto vysvetlenie nemožno nájsť ani v dokumentoch svedčiacich o legislatívnej histórii tohto aktu.

[10] Komisia na pojednávaní vysvetlila rozdiel medzi týmito dvoma spôsobmi cezhraničného výkonu dôkazov tým, že v prípade priameho výkonu dôkazov je kontrola zo strany jurisdikcie dožiadaného štátu menšia. Tvrdila, že z tohto dôvodu členské štáty pri rokovaniach o tomto spôsobe výkonu trvali na tom, čo Komisia nazvala „doložkou zvrchovanosti“, ktorá by im umožnila odmietnuť povoliť znalcom z iného členského štátu vykonať v dožiadanom členskom štáte znalecké úkony, ktoré sú v rozpore so základnými zásadami právneho poriadku dožiadaného štátu.

[11] V rozsudku z 21. februára 2013, ProRail (C-332/11, EU:C:2013:87, body 47 a 48), tak Súdny dvor dospel k záveru, že ak znalec ustanovený súdom členského štátu musí vstúpiť na územie iného členského štátu, aby tam vykonal znalecké úkony, ktorými bol poverený, mohlo by to za určitých okolností ovplyvniť verejnú moc členského štátu, v ktorom sa majú tieto úkony uskutočniť, najmä ak ide o znalecký úkon vykonaný na miestach spojených s výkonom verejnej moci členského štátu alebo na miestach, kde sú vstup a alebo iné zasahovanie podľa práva členského štátu, v ktorom sa má tento úkon uskutočniť, zakázané alebo povolené iba oprávneným osobám.

[12] Pozri MOUGENOT, D.: Le règlement européen sur l'obtention des preuves. In: *Journal des Tribunaux*, 2002, s. 21; a NUYTS, A. a SEPULCHRE, J.: Taking of evidence in the European Union under EC Regulation 1206/2001. In: *Business Law International*, 2004, s. 334.

[13] Vo Francúzsku je týmto orgánom Département de l'entraide, du droit international privé et européen (Odbor pre vzájomnú pomoc, medzinárodné právo súkromné a právo Únie) (DEDIPE) ministerstva spravodlivosti.

47. Po druhé žiadosť bola zaslaná na tlačive A, ktoré sa používa na nepriamy výkon dôkazu. To však samo osebe nevyhnutne nevylučuje možnosť, že dožadujúci súd použil nesprávne tlačivo a v skutočnosti mal v úmysle podať žiadosť o priamy výkon dôkazu.

48. Po tretie je preto potrebné posúdiť, o čo presne dožadujúci súd požiadal.

49. Podľa môjho názoru je potrebné vykonať niekoľko krokov na získanie dôkazov potrebných na určenie rodičovstva v prejednávanej veci. Po prvé je nutné telo exhumovať. Po druhé z tohto tela sa musí odobrať vzorka na účely vytvorenia DNA profilu. Po tretie táto vzorka sa musí analyzovať. Po štvrté analyzovaná vzorka sa musí porovnať so vzorkou odobratou žalobcovi.

50. Tlačivo A, na ktorom bola žiadosť zaslaná, bolo predložené Súdnemu dvoru v rámci vnútroštátneho spisu. Z tohto tlačiva vyplýva, že dožadujúci súd požiadal dožiadaný súd, aby nariadil exhumáciu tela. Samotná exhumácia však nevyhnutne nemôže predstavovať dôkaz v zmysle nariadenia 2020/1783, a teda nie je účelom žiadosti.

51. Dôkazom je genetická vzorka odobratá z exhumovaného tela. Z tlačiva A v predloženej podobe nie je úplne jasné, kto má vzorky z tela odobrať. Dožadujúci súd požiadal o povolenie, aby bol pri odbere vzorky z tela prítomný znalec, a to ten istý, ktorý by následne vzorky porovnal. Počas nepriameho výkonu dôkazu je však možná prítomnosť strán a zástupcov dožadujúceho súdu [14]. Samotná prítomnosť znalca podliehajúceho dožadujúcemu súdu teda neznamená, že ide o priamy výkon dôkazu. Formulácia, ktorú použil dožadujúci súd v tlačive A, umožňuje dva výklady: buď žiadal, aby taliansky znalec priamo vzorku odobral, alebo len aby bol prítomný pri vykonávaní dôkazu [15]. Podľa môjho názoru, aj keby taliansky znalec mal vzorku fyzicky odobrať, tento úkon by sa stále vykonával pod kontrolou a na zodpovednosť zástupcov dožiadaného súdu, a preto ho možno stále chápať ako nepriamy výkon dôkazu. V každom prípade vnútroštátny súd nepožiadal dožadujúci súd o žiadne vysvetlenie a zdá sa, že žiadosť pochopil ako žiadosť o nepriamy výkon dôkazu.

52. Uvedené okolnosti vedú k záveru, že dožadujúci súd požiadal o nepriamy výkon dôkazu [16]. Na posúdenie toho, či má vnútroštátny súd vo veci samej právo žiadosť o vykonanie dôkazu podanú podľa nariadenia 2020/1783 odmietnuť, je teda relevantný článok 12.

2. Výklad článku 12 nariadenia 2020/1783

53. Podľa článku 12 ods. 1 nariadenia 2020/1783 dožiadaný súd *musí* vybaviť žiadosť bezodkladne, najneskôr však do 90 dní od prijatia žiadosti. Vybavenie tejto žiadosti sa má uskutočniť, ako sa uvádza v článku 12 ods. 2 tohto nariadenia, *podľa vnútroštátneho právneho poriadku dožiadaného členského štátu*.

[14] Pozri napríklad Európska justičná sieť, „(Provisional) updated practice guide for the application of the Regulation on the Taking of Evidence“, 2025, s. 46, k dispozícii na adrese https://e-justice.europa.eu/topics/trainings-judicial-networks-and-agencies/european-judicial-network-civil-and-commercial-matters/ejns-publications_en.

[15] V bode 11.1 tlačiva A (opis výkonu dôkazu) sa uvádza: EXHUMÁCIA TELA [a. a.], zomrelého v [XY] a pochovaného v [XY], a PRIAME PRESKÚMANIE DÔKAZU zo strany [XY] z Inštitútu súdneho lekárstva v Janove, spočívajúce v ODBERE BIOLOGICKÝCH VZORIEK POTREBNÝCH PRE TECHNICKÉ KONZULTÁCIE ÚSTAVU POROVNÁVACÍCH GENETICKÝCH ZNAKOV medzi žalobcom xx a telom domnelého otca a. a.

[16] Ak by sa ukázalo, že tento výklad nie je správny, o čom musí rozhodnúť vnútroštátny súd, uvedený súd by mal žiadosť postúpiť francúzskemu ústrednému orgánu a tento orgán by mal rozhodnúť, či je priamy odber genetických vzoriek talianskym znalcom po exhumácii povolený. V takom prípade by mohla vzniknúť otázka výkladu článku 19 ods. 7 písm. c) nariadenia 2020/1783.

54. Možno článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka chápať ako „vnútroštátny právny poriadok“ v zmysle článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783? Ak áno, môže toto ustanovenie odôvodniť odmietnutie žiadosti o vykonanie dôkazu?

55. Podľa názoru Komisie je účelom článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783 len stanoviť, že *procesné metódy*, podľa ktorých sa má výkon dôkazu uskutočniť, sú určené právom dožiadaného súdu.

56. Súhlasím s Komisiou.

57. Takýto výklad podporuje znenie článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783, ak sa posudzuje v širšom kontexte tohto ustanovenia, jeho legislatívna história a predovšetkým logika a typický rámec nástrojov vzájomného uznávania prijatých podľa hlavy V ZFEÚ.

58. Ak začneme od textu v jeho bezprostrednom kontexte, najprv poznamenávam, že článok 12 ods. 3 nariadenia 2020/1783 umožňuje dožadujúcemu súdu požiadať dožiadaný súd o výkon dôkazu v súlade s osobitným postupom, ktorý je stanovený vo vnútroštátnom právnom poriadku štátu dožadujúceho súdu. To naznačuje, že výraz „vnútroštátny právny poriadok“ použitý v článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783 predpisuje postup vykonávania dôkazu, keďže účelom článku 12 ods. 3 je umožniť zmenu uplatniteľného postupu – z práva dožiadaného súdu na právo dožadujúceho súdu –, hoci dôkazy stále vykonáva dožiadaný súd.

59. Ak sa presunieme k legislatívnej histórii, nariadenie č. 1206/2001 a neskôr nariadenie 2020/1783 čerpali inšpiráciu z Haagskeho dohovoru o dôkazoch.[17] Tento dohovor sa teda môže použiť na výklad ustanovení týchto nariadení.[18]

60. Článok 9 ods. 1 uvedeného dohovoru stanovuje: „Justičný orgán, ktorý dožiadanie vykonáva, použije, *pokiaľ ide o procesný postup*, právo svojho štátu.“[19]

61. Znenie článku 9 ods. 1 Haagskeho dohovoru o dôkazoch je preto menej nejednoznačné, pokiaľ ide o jeho pôsobnosť, než znenie článku 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783, keďže výslovne odkazuje na procesný postup[20].

62. Je teda možné dospieť k záveru, ako to navrhuje Komisia a nevyvracia francúzska vláda, že článok 12 ods. 2 nariadenia 2020/1783 sa vzťahuje len na metodické a procesné otázky týkajúce sa vykonávania dôkazov. Preto sa vnútroštátnym právom dožiadaného členského štátu riadia len tieto otázky, zatiaľ čo hmotnoprávne otázky, ako napríklad prípustné dôkazy na preukázanie určitých skutočností, sa riadia právom dožadujúceho štátu.

63. Preto otázka, či je nariadenie určitých druhov dôkazov v rámci konkrétneho súdneho konania nevyhnutné a či je takáto žiadosť v súlade s ochranou základných práv, je otázkou, ktorú má posúdiť dožadujúci súd v súlade s vlastným právom, v prejednávanej veci s talianskym právom,

[17] Dohovor z 18. marca 1970 o vykonávaní dôkazov v cudzine v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Haagsky dohovor o dôkazoch“).

[18] Ako Súdny dvor už potvrdil v rozsudku zo 17. februára 2011, Weryński (C-283/09, EU:C:2011:85, bod 65). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Weryński (C-283/09, EU:C:2010:490, bod 60).

[19] Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

[20] Pozri napríklad Preliminary Document No 6 of December 2008 for the attention of the Special Commission of February 2009 on the practical operation of the Hague Apostille, Service, Evidence and Access to Justice Conventions, *The Taking of Evidence by Video-Link under the Hague Evidence Convention*. Pri rozbore článku 9 ods. 1 sa v tomto dokumente uvádza ako príklad praktického uplatňovania tohto ustanovenia výkon dôkazu prostredníctvom videospojenia.

a nie v súlade s právom dožiadaného štátu. Článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka, ktorý je takouto hmotnoprávnou normou, ktorá *in abstracto* vyjadruje rovnováhu zvolenú francúzskym zákonodarcom medzi právom poznať svoj pôvod a právom na rešpektovanie ľudského tela, sa neuplatňuje na žiadosť talianskeho súdu, pre ktorú je príslušná rovnováha určená talianskym právom.

64. Aj keď to v nariadení 2020/1783 skutočne nie je veľmi jasne vyjadrené, zo štruktúry tohto aktu vyplýva, že výkon dôkazu nariaďuje dožadujúci súd, a preto je zaňho zodpovedný. Je to logické, pretože len tento súd, ktorý pozná všetky okolnosti prípadu, môže na základe svojho vnútroštátneho práva posúdiť, ktoré dôkazy sú potrebné a či dôvody zhromažďovania týchto dôkazov môžu odôvodniť obmedzenie určitých práv [21].

65. Nariadenie 2020/1783 je založené na zásade vzájomného uznávania, ktorá je základom všetkých nástrojov justičnej spolupráce prijatých podľa Zmluvy o FEÚ vrátane justičnej spolupráce v občianskych a obchodných veciach [22].

66. Zásada vzájomného uznávania je založená na vzájomnej dôvere medzi členskými štátmi, že ich inštitúcie rešpektujú hodnoty a základné práva chránené právnym poriadkom Únie [23]. Na základe tejto zásady musí dožiadaný súd veriť, že rozhodnutie dožadujúceho súdu a vnútroštátne právo, na ktorom je založené, nie sú v rozpore so základnými právami chránenými Chartou. Uvedený súd v zásade nemôže spochybniť zákonnosť rozhodnutia dožadujúceho súdu, ale musí konať tak, ako keby bolo platné, a preto musí túto žiadosť vybaviť. Je to tak aj vtedy, keď sa riešenie podľa práva dožadujúceho štátu líši od riešenia podľa práva dožiadaného štátu. Ak sa má napadnúť právoplatnosť takéhoto rozhodnutia, musí sa tak stať pred dožadujúcim súdom, ktorý zodpovedá za to, že rozhodnutie je v súlade so základnými právami.

67. Iné nástroje založené na zásade vzájomného uznávania majú podobný rámec: vecné otázky súvisiace so žiadosťou o cezhraničnú spoluprácu sú záležitosťou vydávajúceho/dožadujúceho súdu a jeho právneho poriadku, zatiaľ čo postup pri výkone takejto žiadosti je záležitosťou vykonávajúceho/dožiadaného súdu a jeho právneho poriadku. Zároveň sú dôvody odmietnutia žiadosti o cezhraničnú spoluprácu obmedzené a v predmetnom akte taxatívne vymenované.

68. Napríklad európsky vyšetrovací príkaz (ďalej len „EVP“), ktorý slúži na podobný účel ako má nariadenie 2020/1783, ale týka sa cezhraničnej spolupráce v oblasti trestného práva, takisto stanovuje, že zodpovednosť za vecné rozhodnutia týkajúce sa zhromažďovania dôkazov nesie v zásade vydávajúci súd, zatiaľ čo postup pri samotnom získavaní týchto dôkazov sa riadi právom vykonávajúceho súdu. [24] Podobné rozdelenie zodpovednosti možno nájsť aj v nariadení o Európskej prokuratúre. [25]

[21] Pozri analogicky, ale vo vzťahu k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1), rozsudok z 21. marca 2024, Gjensidige (C-90/22, EU:C:2024:252, bod 46).

[22] Pozri článok 67 ods. 4 a článok 81 ods. 2 ZFEÚ. Pozri aj *Stanovisko 2/13 (Pristúpenie Európskej únie k EDĽP)* z 18. decembra 2014 (EU:C:2014:2454, bod 191) (ďalej len „Stanovisko 2/13). Je to tak, hoci v nariadení 2020/1783 sa na túto zásadu neodkazuje. V súvislosti s predchádzajúcim nariadením č. 1206/2001 pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jääskinen vo veci ProRail (C 332/11, EU:C:2012:551, bod 48), kde tvrdí, že tento nástroj je založený na vzájomnej dôvere. Súdny dvor potvrdil, že zásada vzájomného uznávania je základom spolupráce medzi súdmi v občianskych a obchodných veciach. Pozri napríklad rozsudok z 25. mája 2016, Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, bod 47).

[23] Stanovisko 2/13 (body 168 a 192).

[24] Pozri články 6 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/41/EÚ z 3. apríla 2014 o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach (Ú. v. EÚ L 130, 2014, s. 1) (ďalej len „smernica o EVP“).

[25] Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (Ú. v. EÚ L 283, 2017, s. 1) (ďalej len „nariadenie o EPPO“). Pozri rozsudok z 21. decembra 2023, G. K. a i. (Európska prokuratúra) (C-281/22, EU:C:2023:1018, bod 71).

69. Ochrana základných práv v súvislosti s vecným rozhodnutím o vykonaní dôkazu je preto v zásade zodpovednosťou vydávajúceho alebo, v znení prejednávanej veci, dožadujúceho súdu. S cieľom zaručiť ochranu základných práv chránených právnym poriadkom Únie však Súdny dvor napriek tomu konštatoval, že vykonávajúci/dožiadaný súd môže vo výnimočných situáciách spochybniť zákonnosť žiadosti o justičnú spoluprácu [26]. Takéto výnimočné okolnosti boli konštatované tam, kde v právnom systéme vydávajúceho/dožadujúceho súdu existovali systémové problémy s dodržiavaním základných práv, ktoré boli vykonávajúcemu/dožiadanému súdu známe. V takejto situácii sa vykonáva dvojstupňový test, v ktorom vykonávajúci/dožiadaný súd najprv posúdi, či existuje systémový problém s dodržiavaním základných práv v právnom poriadku vydávajúceho/dožadujúceho súdu, a ak sa zistí, že áno, súd musí následne overiť, či existuje riziko porušenia práv konkrétnej osoby. [27] Vykonávajúci súdny orgán môže odmietnuť vykonať žiadosť o cezhraničnú spoluprácu len vtedy, ak sú splnené obidve podmienky.

70. Okrem týchto výnimočných okolností neexistuje žiadny dôvod na to, aby sa z článku 12 nariadenia 2020/1783 vyvodili ďalšie dôvody na zamietnutie žiadosti o vykonanie dôkazu.

71. V prejednávanej veci žiadny z účastníkov netvrdí, že v talianskom právnom poriadku sú systémové problémy. Okrem toho žiaden z účastníkov konania nespochybnil zákonnosť rozhodnutia talianskeho súdu, ktorým žiada o vykonanie dôkazu. Za týchto okolností neexistuje dôvod, aby dožiadaný francúzsky súd odmietol žiadosť vybaviť, pokiaľ sa nezistí existencia niektorého z dôvodov výslovne vymenovaných v článku 16 nariadenia 2020/1783.

72. Znenie článku 16 ods. 2 tohto nariadenia veľmi jasne vyjadruje, že zoznam situácií, ktoré sú v ňom uvedené a ktoré odôvodňujú odmietnutie vybavenia žiadosti o vykonanie dôkazu, je taxatívny [28]. Používa sa v ňom formulácia „možno odmietnuť, len na základe“ a potom sa v ňom uvádzajú štyri situácie [29].

73. Súdny dvor už potvrdil potrebu reštriktívneho výkladu týchto výnimiek, čo vedie k záveru, že takúto žiadosť možno zamietnuť len v situáciách uvedených v uvedenom ustanovení [30].

74. Prvá výnimka umožňuje dožiadanému súdu žiadosť odmietnuť, ak táto žiadosť nepatrí do predmetu úpravy nariadenia 2020/1783. V tejto súvislosti treba poznamenať, že Súdny dvor vysvetlil, že dožadujúci súd môže pokojne požiadať o medzinárodnú právnu spoluprácu v inom právnom rámci, než je rámec stanovený nariadením 2020/1783 [31]. O výbere právneho rámca rozhoduje dožadujúci súd.

75. V prejednávanej veci sa zdá byť zrejmé, že dožadujúci súd si zvolil ako uplatniteľný právny rámec nariadenie 2020/1783, keďže žiadosť zaslal na tlačive A uvedenom v prílohe I k tomuto nariadeniu.

[26] Pozri, v súvislosti s rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. ES L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 23) (ďalej len „rámcové rozhodnutie o európskom zatykači“), rozsudok z 29. júna 2017, Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, bod 19 a citovaná judikatúra).

[27] Súdny dvor takúto možnosť prvýkrát uviedol v rozsudku z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198 body 88 a 91 až 93), a odvtedy ju pri mnohých príležitostiach potvrdil.

[28] Článok 16 ods. 1 nariadenia 2020/1783, v ktorom sa takisto uvádzajú dôvody zamietnutia, sa týka len vykonávania dôkazov výsluchom svedka a v prejednávanej veci sa neuplatňuje.

[29] Navyše v odôvodnení 16 nariadenia 2020/1783 sa uvádza, že okolnosti, za ktorých možno odmietnuť vybaviť žiadosť o vykonanie dôkazu, by sa mali obmedziť len na veľmi úzko vymedzené výnimočné situácie.

[30] Rozsudok zo 17. februára 2011, Weryński (C-283/09, EU:C:2011:85, bod 53).

[31] Pozri rozsudok z 21. februára 2013, ProRail (C-332/11, EU:C:2013:87, body 44 až 46).

76. Ostatné tri situácie sa zjavne neuplatňujú na okolnosti prejednávanej veci, čo nespochybnil žiaden z účastníkov tohto konania.

77. Na základe uvedených skutočností treba dospieť k záveru, že článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka sa na rozhodovanie o tom, či možno odmietnuť vybaviť žiadosť o nepriame vykonanie dôkazu, neuplatňuje. To platí, hoci sa toto pravidlo podľa francúzskeho práva považuje za záležitosť verejného poriadku.

C. O druhej otázke

78. Vzhľadom na mnou navrhovanú odpoveď na prvú položenú otázku, podľa ktorej dožiadaný súd musí žiadosť o nepriame vykonanie dôkazu vybaviť bez ohľadu na vnútroštátne pravidlo verejného poriadku, ktoré takýto výkon dôkazu zakazuje, možno druhú otázku vnútroštátneho súdu, ako bolo vysvetlené na začiatku tejto analýzy (v časti A), chápať len ako otázku, či Charta zakazuje výklad nariadenia 2020/1783 v tom zmysle, že je možné vykonať posmrtný odber genetických dôkazov na účely určenia otcovstva bez ohľadu na to, či k tomu osoba počas svojho života udelila predchádzajúci súhlas.

79. Vnútroštátny súd kladie túto otázku v kontexte vyváženia príslušných práv zakotvených v článkoch 1 a 7 Charty. Druhá otázka vnútroštátneho súdu odkazuje na článok 1 ako na ustanovenie chrániace právo na ľudskú dôstojnosť ľudského tela, a to aj po smrti, a odkazuje na článok 7 ako na ustanovenie chrániace právo poznať svoj pôvod, zaručené ako súčasť práva na súkromie.

80. Podľa môjho chápania prejednávanej veci tu o porušenie článku 1 Charty nejde, aspoň nie v jeho zmysle *absolútnej* povahy práva na ľudskú dôstojnosť. V prejednávanej veci je skôr otázne, do akej miery Charta chráni na jednej strane právo poznať svoj pôvod, ktorému taliansky súd zrejme dáva prednosť tým, že požaduje nepriamy výkon dôkazu, a na druhej strane právo na rešpektovanie ľudského tela po smrti, ktorému francúzske právo zrejme pripisuje väčšiu hodnotu než talianske právo.

81. Cieľom otázky, ktorá vzniká v prejednávanej veci, je v skutočnosti objasniť, či je vyváženie týchto dvoch práv alebo záujmov, ktoré podľa talianskeho práva viedlo k žiadosti o exhumáciu tela na účely odberu genetických vzoriek na určenie otcovstva, podľa Charty prijateľné.

82. Svoju analýzu uskutočním tak, že sa budem pýtať, či Charta po prvé chráni právo na poznanie svojho pôvodu, po druhé, či chráni právo na rešpektovanie ľudského tela po smrti, a po tretie, či bráni spôsobu, akým sú tieto dve práva vyvážené podľa talianskeho práva.

83. Skôr než začnem túto analýzu, musím vysvetliť, že podľa môjho názoru v systéme založenom na vzájomnom uznávaní dožiadaný súd v zásade nemôže spochybniť súlad rozhodnutia talianskeho súdu s Chartou. Na zabezpečenie dodržiavania základných práv by mala existovať možnosť osoby, ktorej práva boli údajne porušené, napadnúť rozhodnutie talianskeho súdu a táto námietka by mala byť podaná v rámci talianskeho systému súdnych prostriedkov nápravy. V prejednávanej veci však osoba, o ktorej záujmy ide, už nie je medzi živými a jej rodina, v tomto prípade jej manželské deti, ktoré by mohli mať záujem namietať proti exhumácii ich otca a odberu jeho genetických vzoriek, proti tomu nenamietali, ale požiadali, aby sa dôkazy odobrali z tela ich otca. Z tohto dôvodu sa domnievam, že vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci by Súdny dvor mal odpovedať na druhú otázku položenú vnútroštátnym súdom.

1. Právo poznať svoj pôvod podľa Charty

84. Právo poznať svoj genetický pôvod bolo po prvýkrát výslovne uznané v Dohovore OSN o právach dieťaťa [32] a následne v Dohovore o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach [33]. Toto právo nie je v Európskom dohovore o ľudských právach (EDĽP) výslovne uvedené, ale Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) ho uznal ako implicitné právo založené na jeho článku 8.

85. Súdny dvor zatiaľ nemal možnosť vyložiť toto právo v kontexte práva Únie. Podľa článku 52 ods. 3 Charty, pokiaľ obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným EDĽP, však bude význam a rozsah práv priznaných Chartou rovnaký alebo širší.

86. Článok 7 Charty zodpovedá článku 8 EDĽP. Preto by mal Súdny dvor vykladať právo poznať svoj genetický pôvod podľa Charty s ohľadom na spôsob, akým ESĽP vykladá článok 8 EDĽP.

87. Tento súd uznal právo poznať svoj pôvod ako súčasť práva na zistenie podrobností o svojej identite ako individuálnej ľudskej bytosti vo veci Gaskin v. Spojené kráľovstvo [34]. Ďalej vo veci Mikulić v. Chorvátsko vysvetlil, že určenie rodičovstva je dôležitým aspektom vo vývoji individuálnej identity. Súd totiž uviedol, že deti majú životne dôležitý záujem, chránený EDĽP, získať informácie potrebné na odhalenie pravdy o dôležitých aspektoch ich osobnej identity, ktoré môžu mať silný formujúci vplyv na pocit identity jednotlivca [35]. Rok po tomto rozsudku ESĽP vo veci Odièvre v. Francúzsko výslovne uviedol, že ľudia majú právo poznať svoj pôvod, ktoré vyplýva z rozsahu pojmu súkromie [36].

88. Uvedený súd však takisto uviedol, že toto právo nie je absolútne; musí byť v osobitných prípadoch vyvažované voči iným základným právam tretích osôb a verejným záujmom, a preto majú členské štáty určitú mieru voľnej úvahy [37].

89. Vo veci Jäggi v. Švajčiarsko ESĽP zopakoval, že právo sťažovateľa poznať svoj genetický pôvod je spojené s právom na identitu chráneným podľa článku 8 EDĽP [38]. Konkrétnejšie povedané, v tomto rozsudku tento súd vyvážil právo na poznanie svojho genetického pôvodu s právom na úctu k zosnulým. Súd vysvetlil, že záujem jednotlivca poznať svoj genetický pôvod s vekom neklesá [39].

[32] Dohovor o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 [*United Nations Treaty Series*, zv. 1577, č. 31922, s. 167 (1995)].

[33] Dohovor o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach z 29. mája 1993 [*United Nations Treaty Series*, zv. 1870, č. 31922, s. 167 (1995)].

[34] ESĽP, Správa Európskej komisie pre ľudské práva z 13. novembra 1987, Gaskin v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1987:1113REP001045483, § 89).

[35] ESĽP, 7. februára 2002, Mikulić v. Chorvátsko (CE:ECHR:2002:0207JUD005317699, § 64). V tejto súvislosti pozri analýzu BLAUWHOFF, R. J.: Tracing down the historical development of the legal concept of the right to know one's origin. Has „to know or not to know" ever been the legal question? In: *Utrecht Law Review*, zv. 2, vyd. 2, 2008, s. 107.

[36] ESĽP, 13. februára 2003, Odièvre v. Francúzsko (CE:ECHR:2003:0213JUD004232698, § 44). Na analýzu talianskeho právneho systému a práva poznať svoj genetický pôvod pozri PRADUROUX, S.: The right to know one's genetic origins: A right in need of regulation. In: *The Italian Law Journal*, zv. 7, č. 2, 2021, s. 803 až 820.

[37] ESĽP, 15. novembra 2016, Dubská a Krejzová v. Česká republika (CE:ECHR:2016:1115JUD002885911, §§ 178 a 179). Uvedený súd vysvetlil, že miera voľnej úvahy, ktorá je štátu povolená, v zásade závisí od dôležitosti dotknutých práv jednotlivca. Ak je právo zásadne dôležité pre intímne alebo kľúčové práva jednotlivca, je táto miera malá. Ak však v tejto záležitosti medzi európskymi krajinami neexistuje konsenzus a ak vyvoláva morálne alebo etické otázky, je táto miera väčšia.

[38] ESĽP, 13. júla 2006, Jäggi v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, § 25).

[39] ESĽP, 13. júla 2006, Jäggi v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, § 40).

90. Neskôr, vo veci Pascaud v. Francúzsko, ESĽP opätovne zdôraznil právo poznať svoj pôvod a konštatoval, že francúzske orgány nezohľadnili právo pána Pascauda poznať svoj pôvod s dostatočnou váhou, keďže vnútroštátne právo neposkytovalo žiadnu právnu možnosť na posmrtnú genetickú expertízu z dôvodu neexistencie žijúcich príbuzných, ktorí by dali súhlas, a z tohto dôvodu sťažovateľ nemal žiaden účinný prostriedok nápravy na zistenie svojej totožnosti [40].

91. Preto na základe judikatúry ESĽP k článku 8 EDĽP, ktorú by mal Súdny dvor na základe jej článku 52 ods. 3 použiť na výklad článku 7 Charty, môžem dospieť k záveru, že právo poznať svoj genetický pôvod je právo, ktoré by mal Súdny dvor uznať. Zároveň však toto právo nie je absolútne, ale môže byť obmedzené, hoci jeho obmedzenie si vyžaduje jeho vyváženie voči iným právam a záujmom všetkých zúčastnených tretích strán vrátane práva na rešpektovanie tela po smrti.

2. Právo na rešpektovanie tela zosnulej osoby

92. Vo svojej druhej otázke vnútroštátny súd postavil na jednu misku váh právo poznať svoj pôvod podľa článku 7 Charty a na druhú právo na ľudskú dôstojnosť chránené článkom 1 Charty.

93. Odôvodnenie odvodenia práva na rešpektovanie ľudského tela po smrti od práva na ľudskú dôstojnosť možno nájsť v judikatúre francúzskej Conseil constitutionnel (Ústavná rada). V dvoch rozsudkoch z rokov 2011 a 2024 uvedený súd konštatoval, že článok 16-11 francúzskeho Občianskeho zákonníka vyjadruje vôľu francúzskeho zákonodarcu rešpektovať ľudské telo po smrti ako záležitosť dôstojnosti ľudskej osoby. Uvedený súd potvrdil ústavnosť tohto legislatívneho rozhodnutia napriek jeho zásahu do práva na poznanie vlastnej identity [41].

94. Právo na ľudskú dôstojnosť je však chránené článkom 1 Charty ako absolútne právo [42], a preto ho nemožno vyvažovať voči iným právam [43].

95. Naopak, právo na rešpektovanie ľudského tela po smrti, aj keď sa chápe ako vyjadrenie hodnoty ľudskej dôstojnosti [44], by nemalo byť kvalifikované ako absolútne právo chránené článkom 1 Charty. V právnych systémoch, ktoré takéto právo chránia, je jeho obmedzenie

[40] ESĽP, 16. júna 2011, Pascaud v. France (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, § 67).

[41] Pozri Décision n° 2011-173 QPC du 30 septembre 2011 [rozhodnutie Conseil constitutionnel (Ústavná rada) č. 2011-173 QPC z 30. septembra 2011] a Décision n° 2024-1110 QPC du 31 octobre 2024 [rozhodnutie Conseil constitutionnel (Ústavná rada) č. 2024-1110 QPC z 31. októbra 2024].

[42] Koncept „absolútneho“ práva znamená, že toto právo bude mať vždy prednosť pred akýmkoľvek iným právom, inými slovami, nemôže byť v osobitných situáciách vyvážené inými právami. Preto niektorí autori pripisujú právu na ľudskú dôstojnosť radšej relatívnu než absolútnu povahu. Pozri napríklad ALEXY, R.: Human dignity and proportionality analysis. In: *Espaço Jurídico Journal of Law*, zv. 16, č. 3, 2015, s. 83.

[43] Aj keď väčšina ústavných systémov, ktoré právo na ľudskú dôstojnosť výslovne chránia, považuje toto právo za relatívne právo, Charta, podobne ako nemecká Ústava, sa rozhodla považovať právo na ľudskú dôstojnosť za absolútne právo. Dôsledkom voľby absolútnej ochrany ľudskej dôstojnosti v nemeckom ústavnom poriadku bolo, že sa tomuto právu prisúdil zúžený význam a rozsah. V tejto súvislosti pozri GRIMM, D.: Dignity in a legal context: Dignity as an absolute right. In: McCRUDDEN, C. (ed.): *Understanding Human Dignity* (Proceedings of the British Academy: Themed volumes of essays in the humanities and social sciences, zv. 192), s. 381.

[44] K rozdielu medzi ľudskou dôstojnosťou ako hodnotou a právom pozri BARAK, A.: Human dignity: The constitutional value and the constitutional rights. In: McCRUDDEN, D. (ed.): *Understanding Human Dignity* (Proceedings of the British Academy: Themed volumes of essays in the humanities and social sciences, zv. 192), s. 363.

možné [45], ak je toto obmedzenie nevyhnutné na ochranu iných práv alebo verejných záujmov. Vo Francúzsku, ako vysvetlila francúzska vláda, dôstojnosť ľudského tela po smrti nie je absolútnym právom [46].

96. Ako možno chápať súvislosť práva na dôstojnosť ľudského tela, ktoré môže byť obmedzené, s ľudskou dôstojnosťou, ktorá – chápaná ako základné právo podľa Charty – je absolútna?

97. Vo vysvetlivkách k článku 1 Charty sa uvádza, že ľudská dôstojnosť nie je len základným právom ako takým, ale predstavuje skutočný základ ostatných základných práv [47].

98. V tomto zmysle by sa niektoré iné práva obsiahnuté v Charte, ako napríklad právo na súkromný život (vyjadrené v článku 7 Charty), právo na život (vyjadrené v článku 2 Charty) alebo právo na slobodu prejavu a na informácie (vyjadrené v článku 11 Charty), mohli chápať ako konkrétnejšie vyjadrenia ľudskej dôstojnosti ako zásady vyjadrenej v Charte a hodnoty vyjadrenej v článku 2 ZEÚ. Tieto prejavy ľudskej dôstojnosti nie sú absolútne [48] a možno ich obmedziť, ak je to potrebné na dosiahnutie iných legitímnych cieľov alebo na ochranu iných relatívnych základných práv.

99. Ak však obmedzenie práva vyjadrujúceho ľudskú dôstojnosť nemožno v osobitných situáciách odôvodniť, musí sa ľudská dôstojnosť chránená článkom 1 Charty považovať za porušenú. [49] K takémuto záveru možno dospieť na základe vysvetliviek k Charte, podľa ktorých dôstojnosť ľudskej osoby je súčasťou podstaty iných práv priznaných v Charte, preto sa musí rešpektovať, a to aj v prípade obmedzenia týchto iných práv. Takto možno chápať absolútnu povahu práva na ľudskú dôstojnosť v článku 1 Charty [50].

100. Stručne povedané, a bez ambície vytvoriť komplexnú teóriu o ľudskej dôstojnosti v práve Únie, podľa môjho názoru možno ľudskú dôstojnosť chápať ako dvojaký pojem. Na jednej strane je tu jadro ľudskej dôstojnosti, ktoré požíva absolútnu ochranu. Na druhej strane existuje „okrajová oblasť šírenia ľudskej dôstojnosti“, v ktorej je možné vyvažovanie s inými konfliktnými právami [51].

[45] To vyplýva z výskumnej správy 25/002, ktorú vypracovalo Riaditeľstvo výskumu a dokumentácie Súdneho dvora Európskej únie v januári 2025. Tento výskum sa týkal právnych systémov 13 členských štátov.

[46] Francúzska vláda na pojednávaní vysvetlila, že francúzsky Občiansky zákonník ani judikatúra Conseil constitutionnel (Ústavná rada) nepripisujú rešpektovaniu ľudského tela po smrti absolútnu hodnotu. Existujú rôzne situácie, ako napríklad vyšetrovanie trestných činov, ktoré francúzske právo umožňuje a v ktorých sa exhumácia na účely posmrtného odberu genetických vzoriek môže legálne vykonať bez toho, aby na to dotknutá osoba počas svojho života udelila súhlas. To znamená, že podľa francúzskeho práva možno na legitímne účely obmedziť právo na rešpektovanie ľudského tela aj právo na súhlas v súvislosti s odberom vzoriek na účely vytvorenia DNA profilu.

[47] Vysvetlivky k Charte základných práv, Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17 (ďalej len „vysvetlivky k Charte“).

[48] Jediným absolútnym prejavom ľudskej dôstojnosti výslovne chráneným Chartou je zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu, ktorý zaručuje článok 4 Charty. Pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. apríla 2016, Aranyosi a Căldăraru (C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, bod 85); z 19. marca 2019, Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, bod 78), a zo 17. októbra 2024, Ararat (C-156/23, EU:C:2024:892, bod 36).

[49] V tejto súvislosti pozri návrhy, ktoré som predniesla vo veci Komisia/Maďarsko (Hodnoty Európskej únie) (C-769/22, EU:C:2025:408, body 134 až 137).

[50] V tejto súvislosti pozri DUPRÉ, C.: Article 1 – Human dignity. In: PEERS, S. et al.: *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, 2. vyd., Bloomsbury, 2021, s. 18. Autor uvádza, že „je užitočnejšie chápať nedotknuteľnosť dôstojnosti ako záväzok EÚ urobiť všetko pre to, aby sa zabránilo porušeniu ľudskej dôstojnosti. V tomto zmysle sa nedotknuteľnosť dôstojnosti stáva axiomatickým základom celej EÚ a je ozvenou ‚neodňateľných a posvätných práv človeka‘ z francúzskej Deklarácie práv človeka a občana z roku 1789“.

[51] V tejto súvislosti pozri HESELHAUS. S., HEMSLEY, R.: Human dignity and the European Convention on Human Rights. In: BECCHI, P. a MATHIS, K. (eds.): *Handbook of Human Dignity in Europe*, Springer, 2019, s. 987.

101. Okrem vyjadrení ľudskej dôstojnosti, ktoré sú výslovne chránené Chartou, môžu existovať aj iné prejavy ľudskej dôstojnosti. V tomto zmysle je možné odvodiť právo na rešpektovanie ľudského tela po smrti od práva na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti. Toto právo možno rovnako chápať ako vyjadrenie práva na súkromie, zakotveného v článku 7 Charty.

102. Súdny dvor zatiaľ nemal možnosť rozhodnúť, či takéto právo existuje ako základné právo na úrovni primárneho práva Únie. Vo veci Memoria and Dall'Antonia však Súdny dvor usúdil, že cieľ ochrany náležitej úcty k pamiatke zosnulých môže predstavovať naliehavý dôvod všeobecného záujmu [52]. Generálny advokát Campos Sánchez-Bordona vyjadril vo svojich návrhoch v uvedenej veci názor, že dôstojnosť, ktorú zosnulá osoba požívala za života, môže mať primerané, právom chránené účinky aj po jej smrti [53].

103. Dôležitou pomôckou pri určovaní obsahu základných práv Únie je porovnávacia analýza ústavných systémov členských štátov [54].

104. V tomto ohľade výskumná poznámka vypracovaná Riaditeľstvom výskumu a dokumentácie Súdneho dvora [55] ukázala, že všetky členské štáty zahrnuté do výskumu uznávajú, že ľudské telo si zaslúži úctu po smrti, hoci tento záujem nie je nevyhnutne chápaný ako základné právo. Pri vyvažovaní sa berú do úvahy práva zosnulého, ale zdá sa, že právo na poznanie svojho pôvodu sa všeobecne považuje za prevažujúce právo [56].

105. Na základe tejto komparatívnej analýzy som dospela k záveru, že právo na rešpekt k ľudskému telu po smrti existuje ako všeobecná zásada práva Únie, ktorú možno rozpracovať ako prejav ľudskej dôstojnosti. Tento záujem by sa preto mal zohľadniť pri rozhodovaní o povolení exhumácie tela na účely uspokojenia práva na poznanie svojho pôvodu, ktoré je chránené ako súčasť práva na súkromný život podľa článku 7 Charty.

3. Vyváženie práva na poznanie svojho pôvodu a práva na rešpektovanie ľudského tela

106. Druhá otázka položená vnútroštátnym súdom sa týka toho, či vyváženie týchto dvoch práv podľa Charty umožňuje výklad nariadenia 2020/1783, podľa ktorého možno v rámci cezhraničnej justičnej spolupráce požadovať odber genetických vzoriek z ľudského tela po exhumácii ako dôkaz, ktorý sa má vykonať na účely konania o určenie otcovstva.

107. Hoci vo veciach Jäggi v. Švajčiarsko [57] aj Pascaud v. Francúzsko [58] ESĽP rozhodol v prospech práva poznať svoj pôvod, neznamená to, že toto právo má vždy pred právom na rešpektovanie ľudského tela po smrti prednosť. Váženie sa musí uskutočniť s prihliadnutím na okolnosti každého konkrétneho prípadu a starostlivým zvážením všetkých dotknutých záujmov [59].

[52] Rozsudok zo 14. novembra 2018, Memoria a Dall'Antonia (C-342/17, EU:C:2018:906, bod 57).

[53] Návrhy vo veci Memoria a Dall'Antonia (C-342/17, EU:C:2018:479), poznámka pod čiarou 44.

[54] LENAERTS, K. a GUTMANN, K.: Comparative law method and the European Court of Justice: Echoes across the Atlantic. In: *The American Journal of Comparative Law*, zv. 64, vyd. 4, 2016, s. 841 až 864.

[55] Pozri výskumnú správu 25/002, ktorú vypracovalo Riaditeľstvo výskumu a dokumentácie Súdneho dvora Európskej únie v januári 2025.

[56] Okrem Francúzskej republiky môže byť ďalšou výnimkou Cyperská republika.

[57] ESĽP, 13. júla 2006, Jäggi v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, §§ 43 a 44).

[58] ESĽP, 16. júna 2011, Pascaud v. Francúzsko (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, § 68).

[59] Pozri rozsudok ESĽP z 13. júla 2006, Jäggi v. Švajčiarsko (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, §§ 38 a 39), a rozsudok ESĽP zo 16. júna 2011, Pascaud v. Francúzsko (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, §§ 59 a 60).

108. Nič nenaznačuje tomu, že by rovnováha, ku ktorej v prejednávanej veci dospel taliansky súd podľa talianskeho práva, bola Chartou vylúčená. Zdá sa, že uvedený súd vzal do úvahy iné možnosti určenia otcovstva a exhumáciu údajného otca a odber jeho genetických vzoriek požadoval až za poslednú možnosť.

109. Skutočnosť, že francúzsky sudca alebo sudca ktoréhokoľvek iného štátu, ktorý sa riadi vlastným vnútroštátnym právom, by mohol dospieť k inému výsledku, nemá vplyv na záver, že rovnováha, ku ktorej dospel taliansky sudca, sa zdá byť z hľadiska Charty prijateľná.

110. Súdny dvor už vysvetlil, že členské štáty môžu chápať ľudskú dôstojnosť alebo aj iné práva obsiahnuté v Charte rôzne, pokiaľ rešpektujú podstatu týchto práv [60]. Pokiaľ totiž nedôjde k harmonizácii niektorých záležitostí na úrovni Únie, v prípade ktorej zvolí správnu rovnováhu normotvorca Únie, môžu sa riešenia prijaté jednotlivými členskými štátmi líšiť. [61]

111. Normotvorca Únie (zatiaľ) neprijal spoločné pravidlá, ktorými by sa riadili povolené dôkazy v občianskoprávnom konaní, ani konkrétnejšie spoločné pravidlá, ktorými by sa riadili postupy dokazovania otcovstva v situáciách, keď jeden z rodičov zomrel. Talianske a francúzske riešenia sa môžu v tomto ohľade líšiť a môžu sa uplatňovať, pokiaľ zvolená rovnováha neporušuje podstatu jedného z práv, ktoré sú na týchto váhach položené.

112. Na základe uvedeného navrhujem Súdnemu dvoru, aby na druhú otázku odpovedal tak, že Charta nezakazuje súdu členského štátu požiadať podľa nariadenia 2020/1783 o vykonanie dôkazu posmrtným odberom genetických vzoriek, aj keď zosnulá osoba počas svojho života k takémuto odberu nedala súhlas.

V. Záver

113. Navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré mu položil tribunal judiciaire de Chambéry (súd v Chambéry, Francúzsko), takto:

1. Článok 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1783 z 25. novembra 2020 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach (vykonávanie dôkazov)

   neumožňuje dožiadanému vnútroštátnemu súdu odmietnuť vybavenie žiadosti o vykonanie dôkazu z dôvodu, že forma žiadosti je v rozpore so základnými zásadami vnútroštátneho práva dožiadaného štátu.

2. Charta základných práv Európskej únie nezakazuje súdu členského štátu požiadať podľa nariadenia 2020/1783 o vykonanie dôkazu posmrtným odberom genetických vzoriek, aj keď zosnulá osoba počas svojho života k takémuto odberu nedala súhlas.

[60] Najznámejším prípadom v tomto smere je vec Omega, v ktorej Súdny dvor prijal ako odôvodnenie obmedzenia slobody poskytovania služieb cieľ verejného poriadku v Nemecku založený na ochrane ľudskej dôstojnosti, ktorý bol v tomto štáte chápaný inak, než ako bol tento pojem vnímaný v rovnakej situácii v iných členských štátoch. Nemecká ústavná koncepcia ľudskej dôstojnosti sa vykladala tak, že zakazuje komerčné využívanie hier, ktoré zahŕňajú simulované zabíjanie ľudských bytostí, čo v iných členských štátoch neplatilo [rozsudok zo 14. októbra 2004, Omega (C-36/02, EU:C:2004:614)].

[61] Ak však normotvorca Únie určitú záležitosť na úrovni EÚ harmonizoval, členské štáty nemôžu uplatňovať štandard ochrany základných práv zaručený ich ústavami, aj keď je tento štandard vyšší než štandard zvolený normotvorcom Únie, pretože by to narušilo zásadu prednosti práva Únie. Pozri rozsudok z 26. februára 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, body 56 až 58).